

ЉУБОМИР СИМОВИЋ
ХАСАНАГИНИЦА
(одломак)

ПРВИ ДЕО

ЛИЦА

Суљо
Хусо
Ахмед
Муса
Хасанага
Јусуф

I СЛИКА

ВОЈНА БОЛНИЦА У ПЛАНИНИ

Суљо:
И оваквог агу, и шејтана,
и овакву службу!
И овакав живот,
и злостављање!
Не вреди да пожелиш,
ако он није пожелео!
Не вреди да кажеш,
ако он није казао!

Хусо:
И баш разјурио?

Суљо:
Ма, као кокоши!
А дали смо последње паре,
послали у касабу Ибрахима,
као, он је највештији!
Он, шпицлов, претио, потплаћивао,
обећавао златна брда,
скупио шта је скупио,
боље није ни мого,
а и то на једвите јаде.
Две му успут побегле.

А овима које су стигле
Хасанага потпрашио пете!

Хусо:
Ама зашто, Алаха ти?

Суљо:
Каже неће
да му логор погане курве!

Хусо:
Јесу ли бар биле чему?

Суљо:
А какве и да нађеш, него половне?
Женске за војну употребу!
Једна допола оћелавила,
у другој има деведесет ока, најмање,
трећа рамље, четврта прирамљује,
пета без пола зуба,
шеста длакава ко мушкарац,
седмој се бело навукло преко ока,
осму бабица последњи пут окупала!
Дај шта даш!
После четири месеца у овој пустињи,
учиниле нам се као султаније!
А он у њих ко у рој мува!
Оставиле су, вала, димије по трњацима!

Хусо:
Данас отеро,
сутра ће по њих сам да шаље сеизе,
да зове на кафу и ратлук.
Знам ја Хасанагу.

Суљо:
Плашим се да не знаш.
Викао јутрос
да му је женскиње довде дошло,
да због жена ни царевина не ваља,
да би нам боље било да их нема!
А после и удатима забранио да долазе!

Хусо:
Хасанага?

Суљо:
Исти Хасанага!
Поцрвенио, запенио,
па му од беса
и она гласина дошла некако пискава.
Ево овако се устобочио,

луд, кад ти кажем,
па просто вришти:
„Женско!
Кад помислим да је стохвати од мене,
нек је хиљадухвати од мене!"

Хусо:
Да хоће да се опкладимо
ко ће брже
богатији да сагради град!
Па да се овако поделимо:
њему најбољи цареви неимари,
инцилири и хазнадари,
њему сав камен, песак и јапија,
сви чекићи и мистрије и либеле,

ашови, будаци, црепови и кречане,
сви надзорници, дунђери, црнотравци,
земљомери, тесари и циглари,
и каменоресци,
сва кола и сви волови, све кириције,
скелеције, сакације, рабације, кувари,
и понајбоља земља!
Али ни једно женско!
А мени ништа,
само најгора ледина!
Ал да ми даду жене прекоплотке,
узбуквуше, устарабарке, мурдаруше,
роспије, орјатке, облигузије,
лезилебовићке, луцпрде, погузјашице,
да ми даду секадаше, драмосерке,
ђускалице, спрозоркуше, гарнизонке,
хоћке и нећке, и радајке,
успијуше, намигуше и шпице,
језичарке, шмизле, торокуше,
пишне и јешне, шаралице и цвећке,
дудлашице, згузанагузовићке,
настогуше, узбачвуше,
богомолке, војникуше и дроце,
официркуше, свађалице, вртирепке,
стискавице, цакалице и лудајке,
здрпиловићке, прекотезгуше,
дукатовке, префриганке,
многотије, копилуше и фанфуље,
сукњозагртаљке, испичутуре,
успутњаче, сногуше, сенабије,
утешитељке, збрзићке, удаваче,
профукљаче, учкур-мајсторице,
успаљенице, и зграновнице, и чакшируше!

Па да видимо:
неће он стићи ни камен на камен,
а ја ћу и чудо веће од Стамбола!
Где женско зашустити,
ту замирише и погача,
замирише лонац пасуља,
зазелене се дудови,
под дудовима зацрвени се кров!
Где је женско,
ту се нађу и грађа, и добри мајстори!

Суљо:
Пробај то тако Хасанаги да накитиш!
Овде се, бре, буђамо четири месеца,
перемо крв, привијамо траве,
а из какве смо пуцњаве добауљали!
Ја сам још наглув од онога пушкетања.
Па ова планинчина, четири месеца, еј!
Да заборавиш како људи,
а да научиш како буљине говоре!
Још мало, вала, па и ја да пролистам!
Једва се докопасмо помало снаге,
једва скунаторисмо нешто цркавице
за нешто жена,
а Хасанага
не даде нам ни чалабрцнути!

Хусо:
Да не верујеш рођеним ушима!
Па тај је чуо икад у седмој соби
зашустите димије!

За то је увек имао добар слух!
Седи у Гацку,
а чује ђердан у Требињу!
Ваљале су му и обилне, и ситне,
и нетакнуте, и овејанке,
и турске, и ђаурске, и млетачке,
па и средовечне, ако су још држеће!
И увек му је било мало!
А ово што кажеш, ово је велика промена!
Шта мислиш, да није на нешто нагазио?
Неко му нешто замесио и смутио?
Није толико обртање без ичега.
Можда је омађијан?

Ахмед:
Биће да га је у ономе боју
– а сви бар знамо шта је стање ратно –
неки арамија, неки здрпиловић,

на незгодно место га је млатно!
И ту га је оштетио знатно!

Суљо:
Шта му је било –
ја нити знам, нит питам.
Његова ствар.
Кад је он тражио
– а, прича се, и по три-четри за ноћ –
мене није питао.
Његов алат, његова и работа!
Нисам Хасанагиница
па да се жалим ако и мени не дотекне.

Али, да знаш, ово ћу да му упамтим!
Биће још неких пазара,
затребаће му и моји грошеви!
Имаће он
и мене због чега да погледа!
Могу ја и иза букве,
и у трње,
а не увек у најгушћи метеж!
Може и мени да се заглави нож!
Може и коњ да ми се повреди!
Може и да ми покисне барут!
Што да не може?
Киша је природна појава!
Могу, напосто, да назебем пред битку!
Ааа, имам и ја нешто ситнине за кусур!

Ахмед:
Немој да те чује буква,
да те чује камен,
да те чује жаба,
да те чују слепи мишеви,
да те чује паучина!
Јер ћеш ти да висиш, и то цело,
ко што аги виси један део!

Муса:
Мој ти је другарски савет,
да мање лајеш!

Суљо:
Знам ја шта говорим!

Муса:
Гурни главу под воду, па говори!
Чуће те ко треба!

Суљо:
Нисам ни ја у овом мишљењу усамљен!
Кад је ага најурио
оних осам лепотица,
није закино само мени!
Него шездесетпеторици војника!
Ево долазе, распитај се шта мисле!
Сваки зуји као кошница!
Ајде, опипај било аскерима!
Људи су сасвим озлојеђени,
не крију шта мисле!

Хусо:
Нису то аскери, него Хасанага!

(Аскери одлазе. На сцену улазе Хасанага и Јусуф. Ахмед, кога они који су на сцени и иначе не примећују, чак и кад говори, остаје на свом месту.)

Хасанага:
Коња одма да оседлаш!
Полако, чућеш зашто!
Поведи и резервног,
да можеш да их мењаш.
Чим спремиш, појаши,
ко да им репови горе, тако појаши!
А кад стигнеш,
па макар било и у најглувље доба,

није важно,
има да пробудиш Хасанагиницу
и да истој саопштиш
да се ја кући враћам прекосутра,
ал да ме она код куће не чека!

Јусуф:
Него да изађе преда те?

Хасанага:
Или сам ја луд, па нејасно говорим,
или си ти глуп, па не разумеш?
Хоћу да се Хасанагиница
врати мајци! Је л ти сад јасно?
Никад више
ни у сенку моје куће да не уђе!
Разумеш?

Јусуф:
Ма ајде! Ти би сад хтео да те ја цело вече
одвраћам од оног што и не желиш да учиниш!

Хасанага:

Е, ништа теже,
него да човек мудар и школован,
када му кажеш „попара“,
то схвати тако како и јесте: „попара“!

Јусуф:
Молим те, да се разумемо!
Је ли ти твоју жену
стварно, за свагда, тераш од куће?
Разводиш се?

Хасанага:
Јесте!
Да ми на очи никад више не изађе!

Јусуф:
Опасно је чинити нешто без разлога.
Хасанага:
Овде сте ме на носилима донели,
је ли тако?
Капало је из носила, кроз платно,
колико сам крварио!
Рана до ране,
не знаш којој ћеш пре да притекнеш!
Је ли ико верово да ћу преживети?
Па те ране
видам овде ево већ четири месеца,
а моја госпа за та четири месеца
ни једанпут не нађе да ме обиђе!
Не може, госпа, од своје силне госпоштине!

Јусуф:
Молим те, чекај да седнем!
Ноге су ми се пресекле!
Седи сад и ти,
још мало па ћемо заједно да се смејемо!

Хасанага:
Ако ти се с коца смеје,
смејаћеш се!

Јусуф:
Сад још и колац!
Али о твојем разлогу
не вреди ни да се говори!
Што да ти причам кад знаш!
Па сам си јутрос
женама војника забранио да долазе!
Рекао си, и с правом, да жене уносе неред...

Хасанага:
Рекао сам да не долазе одсад,
али су досад долазиле.
Само она није нашла за сходно...

Јусуф:
Како и да ти дође,
кад би сви рекли, ко што за друге и кажу,
да због похоте, а не због бриге, долази?

Хасанага:
Баш си ми бистар! Шта може с похотом самртник?

Ахмед:
Зато се ага и љути
што се плаши да ништа не може!

Јусуф:
Свет прича што прича,
и не види оно што јесте, и како јесте,
већ бира истину која га више забавља!
Да Хасанагиница и дође, претпоставимо,
да с тобом поприча и пред целом војском,
да све буде чедно, како и треба,
опет би о њој певали бесрамне песме!
Нема жене која је овамо дошла
а да није опевана папрено!
А и ти.
Ко зна шта би и теби испевали.

Хасанага:
Мени? Воло би баш да видим
ко би стиснуо, ко би имо три чисте,
да мене тури у скаредну песму!
Главу би му откино!

Ахмед:
Частии би га сувим златом!

Хасанага:
Него је охола моја госпођа,
неће јој се господској нози у логор,
међу касапе и главосече,
у војној болници смрди, види се крв,
војска некупана,
образовање на врло ниском нивоу,
хигијена равна нули,
истим ножем секу и нокте и хлеб!
Ту може и да се повраћа!

Где ће ту она своје беговске ноздрве!
Да је због неког, па и да покуша,
ал где ће беговица, па још Пинторовићка,
замисли,
старо господско колено, стара лоза,
због једног аге, па нек јој је и муж,
из госпоштине у планину да потегне!
Е, па, ево јој садево!
Има одма д идеш,
да кажеш да ми се губи из куће! За свагда!
Па сад нек види
колко ће је коштати њена госпоштина!

Јусуф:
Ту госпоштину измишља твоја сиротиња.
Али да ти кажем једну ствар.
То што ти говориш
– да је тераш, и томе слично –
то си се ти од велике жудње смутир...

Хасанага:
Опет твоје левантинске мудролије!
Вама све мирише на дињу пуну пчела!
Женско ти се дими у глави!
„Хиљаду и једна ноћ“, је л?
Шехерезада? Бисер у пупку?
Много ти читаш и фантазираш!
Од овог што се овде збива
одвој ти то
што о том свету знаш!
Ово није Стамбол, него Требиње!
И тамо није Багдад, него је Гацко!
Шта он мени каже! Жудња!
Па ја од жудње побенавио?
Бре! Па да сам јој слуга толике године, дошла би,
да је за мене коња везивала, дошла би,
ако не због мене, оно због моји рана,
ако не због рана,
оно барем због оног детета,
да се барем због њега, и због Алаха,
самилосном покаже!
По томе сад суди и каква је мајка!

Ахмед:
Много, бре, виче овај ага!
А чим неко много виче,
знај да виче да би нешто прећутао!

Јусуф:
Хасанаго! Па та жена је само

чувала свој стид, Кураном прописан,
и у том стиду је чувала твоје име!
А знаш где живиш,
и знаш како се име
у овој земљи брзо изгуби!
Хасанагиница се држала обичаја...

Хасанага:
Па јој до тих обичаја
стало више него до рањеног мужа?
Ајде, молим те!
Друге су могле да прекораче
и јаруге, и стид, и обичај!
И такву ти љубав - можеш је цукцу о реп! –
која устукне пред обичајем и законом!

Јусуф:
То ти говориш овде у шуми,
а она седи доле у касабима.
Питаћу те кад сиђеш.
Лако је седети у шуми
и смејати се законима!

Хасанага:
Реко ли ја теби да спремаш коње?

Јусуф:
Баш не можеш да сачекаш
да прво дођеш кући,
да с Хасанагиницом поразговараш,
да се објасниш?
Сачекај барем до јутра,
обећавам ти, кренућу ујутру,
а стићи ћу ко да сам још ноћас пошао!
Шта је три сата јахања!

Хасанага:
Сад си рекао! То! Три сата јахања!
Ето видиш!
Није ми кадуна ни толико могла!
Она мене константно презире!
Још од самог почетка, нисам ја слеп!
Е, па, сад је и томе крај!

Јусуф:
Не можеш да чекаш ни до јутра?
То мора баш вечерас да се одлучи?
Хасанага, шта је вечерас?
Који је бог вечерас?
Што не погледаш мало и последице?

Хасанага:
Последице су друга прича, и друга брига.

Јусуф:
А дете? Па још је на сиси...

Хасанага:
Била и на то мислити.

Јусуф:
Ко и ти сад?
Богами, аго, ово је велики грех!
Како мислиш са овим пред Алаха?

Ахмед:
И коњ би ти реко, да си га питао:
превише је ага до Алаха!
Да ти је грло топ, па не би могло
преко аге дозвати Алаха!

Хасанага:
Реко сам да спремиш коње
и пођеш.

Јусуф:
Чиниш, аго, што ни куга не чини.
Седи и размисли!

Хасанага:
А сад ме чуј,
док ти још говорим језиком!
Знам да си ме целих дванаест година
саветовао, разумевао, и тако даље!
Зато те толико и трпим.
А сад чуј шта ти кажем:
Сад нећу да ме разумеш!
Сад оћу да ме слушаш!

Јусуф:
Нису ли те речи мало претврде?

Хасанага:
Нису колико батина!
А мислим да си довољно бистар
да ти батину не треба двапут показати!

Ахмед:
Аге те мазиле, па се сада чудиш

што са тобом тако строго поступају!
Е, мој ефендијо! Ко са агама тикве сади,
аге му се о главу лупају!

Јусуф:
У реду, аго, како ти кажеш;
спремићу коње.

Ахмед:
Мудар човек!
Брзо научио да су речи мишеви,
па сад говори са мишоловком у устима!

Јусуф:
И, кад стигнем, да не гледам које је доба,
да пробудим Хасанагиницу,
и да јој кажем
да се ти кући враћаш прекосутра,
и да те она код куће не чека?
Тим речима?

Хасанага:
Да више нећу да је видим, да ми се губи,
ето тако да каш!
(Затамњење)

Извор: Љубомир Симовић, *Драме*, књига прва, Београдска књига, Београд, 2008.